

Wat is de QuickScan Burgerschap?

De [QuickScan Burgerschap](#) is een hulpmiddel voor scholen in het primair onderwijs (po) en voortgezet onderwijs (vo) om een beeld te krijgen van de stand van zaken met betrekking tot het burgerschapsonderwijs in de eigen school. De uitkomsten maken inzichtelijk hoe het burgerschapsonderwijs op dit moment in de school ervaren wordt. Het is een hulpmiddel om in gesprek te gaan, zodat je gezamenlijk de koers en ontwikkelpunten kunt bepalen. De QuickScan Burgerschap sluit aan bij de [IJKpunten voor goed burgerschapsonderwijs](#).

Wanneer gebruik je de QuickScan Burgerschap?

Het initiatief voor het invullen van de scan kan komen uit verschillende lagen van de school, van schoolleiding tot coördinatoren of leraren. Je kunt de scan gebruiken om draagvlak te creëren voor het vernieuwen en/of verbeteren van het burgerschapsonderwijs. Door met elkaar de huidige stand van zaken binnen de school te onderzoeken, maak je zichtbaar waar de verbeterpunten (of wensen) zitten. De scan is een hulpmiddel om de beelden die er bestaan rond burgerschap in de school met elkaar te onderzoeken en bespreken. Zo ontstaat er een gemeenschappelijk beeld van de huidige situatie en kun je gezamenlijk de gewenste situatie en de ontwikkelpunten bepalen voor de komende periode. De scan kan ook dienst doen als (zelf)evaluatie instrument. Door de scan jaarlijks uit te voeren is het instrument ook te gebruiken in de kwaliteitscyclus.

Wie vult de scan in?

Bepaal wie de scan gaat invullen; dat kan een aantal betrokkenen in verschillende delen van de school zijn of laat iedereen de scan invullen. Maximaal 25 personen kunnen per keer de scan invullen. Is de groep groter, dan kunnen er meerdere scans uitgezet worden. Bedenk vooraf op welke wijze je de gegevens uit de scan wilt bespreken. Hoe groter de groep is, hoe beter je het gesprek vooraf moet organiseren.

Stappen

- **Stap 1 - Nieuwe scan aanmaken**
Als initiatiefnemer van de QuickScan kun je hier collega's (respondenten) uitnodigen voor het maken van de scan.
- **Stap 2 - Vragenlijst invullen**
Respondenten vullen de vragenlijst in.
- **Stap 3 - Resultaten scan bespreken**
De initiatiefnemer bespreekt tijdens een bijeenkomst de resultaten met de respondenten.
- **Stap 4 - Plan van aanpak**
Het formuleren van speerpunten met bijbehorend actieplan voor het onderwijsteam.

Tips ter voorbereiding en uitvoering van een teambespreking

De resultaten uit de QuickScan Burgerschap geven aanleiding om:

- het gesprek te voeren op school over de implementatie en kwaliteit van burgerschapsvorming;
- speerpunten met een bijbehorend actieplan te formuleren voor het onderwijsteam.

De scan is opgebouwd uit tien onderdelen. Je krijgt per onderdeel vijf stellingen voorgelegd. Door een reactie te geven per stelling, ontstaat een beeld van de huidige situatie op jouw school met betrekking tot het burgerschapsonderwijs. Er zijn geen 'goede' of 'foute' antwoorden.

Je kunt de stellingen beoordelen met cijfers van 1 tot 10:

- 1 – 'We voldoen helemaal niet aan deze beschrijving.'

tot

- 10 – 'We voldoen volledig aan de beschrijving.'

TIP: Maak eventueel aantekeningen waarom je de stelling zo hebt beoordeeld. Op die manier kun je je keuze onderbouwen tijdens een bespreking van de uitkomsten. Onder de vragenlijst is ook een open veld om eventuele punten of toelichtingen al mee te sturen met je beoordelingen.

Vragenlijst

1 Visie

Heeft onze school een duidelijke visie op burgerschapsonderwijs?

- 1.1. In onze onderwijskundige en pedagogische visie is beschreven wat wij verstaan onder het begrip burgerschap.
- 1.2. In onze visie is beschreven wat de waarden van de school zijn en de wijze waarop het burgerschapsonderwijs daaraan bijdraagt.
- 1.3. In onze visie op burgerschapsonderwijs is aandacht voor kennis, vaardigheden en houdingen.
- 1.4. In onze visie is aandacht voor de basiswaarden van de democratische rechtsstaat.
- 1.5. In onze visie is aandacht voor het ontwikkelen van de sociale en maatschappelijke competenties die leerlingen nodig hebben in een pluriforme, democratische samenleving.

2 Leerdoelen

Is het burgerschapsonderwijs samenhangend en doelgericht?

- 2.1 Onze school heeft haar visie op burgerschap uitgewerkt in concrete leerdoelen waarin kennis, houdingen en vaardigheden verwerkt zijn.
- 2.2 In onze leerdoelen is aandacht voor de basiswaarden van de democratische rechtsstaat.
- 2.3 In onze leerdoelen is aandacht voor de sociale en maatschappelijke competenties die leerlingen nodig hebben in een pluriforme, democratische samenleving.
- 2.4 De leerdoelen zijn voor elk leerjaar samenhangend beschreven.
- 2.5 In onze leerdoelen is een duidelijke doorlopende leerlijn voor het burgerschapsonderwijs zichtbaar.

3 Basiswaarden en competenties

Is er in ons onderwijs herkenbare aandacht voor de basiswaarden en burgerschapscompetenties?

- 3.1 In ons onderwijs is er herkenbare aandacht voor de basiswaarde gelijkwaardigheid, bijvoorbeeld voor het gelijkheidsbeginsel en het afwijzen van discriminatie.
- 3.2 In ons onderwijs is er herkenbare aandacht voor de basiswaarde vrijheid, bijvoorbeeld voor de vrijheid van meningsuiting en autonomie.

- 3.3 In ons onderwijs is er herkenbare aandacht voor de basiswaarde solidariteit, bijvoorbeeld voor verdraagzaamheid, verantwoordelijkheidsbesef en begrip voor anderen.
- 3.4 In ons onderwijs is er herkenbare aandacht voor het ontwikkelen van de sociale en maatschappelijke competenties die leerlingen nodig hebben in een pluriforme, democratische samenleving.
- 3.5 In ons onderwijs is er herkenbare aandacht voor het bijbrengen van kennis over en respect voor verschillen in godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, afkomst, geslacht, handicap of seksuele gerichtheid.

4 Burgerschapscurriculum

Omvat ons curriculum alle inhouden die nodig zijn om onze leerdoelen op het gebied van burgerschap te bereiken?

- 4.1 Ons burgerschapscurriculum omvat alle inhouden die nodig zijn om onze leerdoelen te bereiken.
- 4.2 Ons burgerschapscurriculum heeft een doordachte en logische structuur.
- 4.3 Er is goed zicht op het burgerschapsaanbod in verschillende vakken of leergebieden.
- 4.4 Het burgerschapscurriculum houdt rekening met de ontwikkelingsbehoefte en ontwikkelingsmogelijkheden van de leerlingen.
- 4.5 Het burgerschapscurriculum sluit aan bij actuele, maatschappelijke vraagstukken.

5 Materialen en activiteiten

Gebruikt onze school materialen en activiteiten die passen bij onze visie en onze leerdoelen?

- 5.1 De materialen en activiteiten die onze school inzet in het burgerschapsonderwijs, sluiten aan bij onze visie en leerdoelen.
- 5.2 Onze school organiseert activiteiten waardoor leerlingen actief kennismaken met de samenleving en de wereld rondom de school.
- 5.3 Onze school laat leerlingen actief kennismaken met werelden waarmee ze niet bekend zijn.
- 5.4 Onze school organiseert activiteiten waarin leerlingen actief oefenen met de sociale en maatschappelijke competenties.
- 5.5 Onze school faciliteert het burgerschapsonderwijs door financiële middelen, materialen en formatieruimte beschikbaar te stellen.

6 Schoolklimaat

Is onze schoolcultuur in overeenstemming met de basiswaarden en heerst er op onze school een veilig klimaat?

- 6.1 De basiswaarden zijn herkenbaar in het handelen van de medewerkers van onze school; zo vormen zij in hun gedrag een voorbeeld voor de leerlingen.
- 6.2 Onze school signaleert en corrigeert uitingen van leerlingen die in strijd zijn met de basiswaarden, zoals discriminerende uitingen of onverdraagzaam gedrag.
- 6.3 Onze burgerschapsvisie wordt zichtbaar in ons schoolklimaat. Wat we op papier onder 'goed samenleven' verstaan, brengen we ook in de praktijk.
- 6.4 Op onze school heerst een veilig en open klimaat waarin gevoelige onderwerpen besproken kunnen worden.
- 6.5 Op onze school is er ruimte voor verschillende meningen en wordt respectvol omgegaan met mensen die anders denken of doen.

7 Resultaten en evaluatie

Heeft onze school inzicht in de resultaten van ons burgerschapsonderwijs?

- 7.1 Onze school brengt in kaart of de leerlingen de leerdoelen van het burgerschapsonderwijs hebben bereikt.
- 7.2 Onze school heeft eenduidige normen geformuleerd op basis waarvan de burgerschapskennis en -vaardigheden van leerlingen worden beoordeeld.
- 7.3 De ontwikkeling van de kennis, houdingen en vaardigheden van leerlingen wordt systematisch bijgehouden.
- 7.4 We gebruiken een betrouwbaar instrument/methode waarmee we vaststellen wat de resultaten van ons burgerschapsonderwijs zijn.
- 7.5 We beschikken over relevante criteria op basis waarvan we beoordelen of de resultaten aan onze verwachtingen voldoen.

8 Professionalisering

Heeft onze school een kwaliteitscultuur die ondersteunend is aan ons burgerschapsonderwijs?

- 8.1 Onze leraren zijn bekwaam om burgerschapsonderwijs te geven.
- 8.2 Dankzij ons personeelsbeleid kunnen leraren hun bekwaamheid in het geven van burgerschapsonderwijs verder ontwikkelen.
- 8.3 Onze leraren weten van elkaar hoe we burgerschapsonderwijs geven, we helpen elkaar en spreken elkaar zo nodig kritisch aan.
- 8.4 Onze schoolleiding stimuleert goed burgerschapsonderwijs en let erop dat afspraken over het burgerschapsonderwijs worden nagekomen.
- 8.5 Wij vragen om ondersteuning van externe deskundigen of maatschappelijke organisaties als dat nodig is.

9 Kwaliteitszorg

Zijn op onze school de randvoorwaarden voor goed burgerschapsonderwijs op orde?

- 9.1 Ons systeem van kwaliteitszorg is vastgelegd in een document, waarin ook de kwaliteitszorg rondom het burgerschapsonderwijs beschreven is.
- 9.2 Onze school neemt het burgerschapsonderwijs mee in de gebruikelijke kwaliteitszorg.
- 9.3 Onze school evalueert regelmatig de kwaliteit en resultaten van het burgerschapsonderwijs. We hebben daarvoor een vaste werkwijze.
- 9.4 Op basis van de evaluaties bepalen we welke verbeteracties nodig zijn en passen we ons burgerschapsonderwijs aan.
- 9.5 Onze schoolleiding zorgt voor de voorwaarden om de kwaliteit van het burgerschapsonderwijs te verbeteren en ziet erop toe dat de benodigde verbeteracties succesvol worden uitgevoerd.

10 Ouders/verzorgers en maatschappelijke omgeving

Betrekt onze school ouders/verzorgers en partners in de maatschappelijke omgeving bij de ontwikkeling van haar burgerschapsonderwijs?

- 10.1 Ouders/verzorgers kennen en steunen de burgerschapsvisie van onze school.
- 10.2 We spreken ouders/verzorgers aan als hun gedrag en/of uitingen niet passen binnen de burgerschapsvisie van onze school.
- 10.3 We betrekken ouders/verzorgers bij de ontwikkeling van het burgerschapsonderwijs.
- 10.4 Ons burgerschapsonderwijs is verbonden met de maatschappelijke partners in de omgeving, zoals de gemeente, verenigingen, het lokale bedrijfsleven, zorginstellingen, etc.
- 10.5 Ons onderwijs is afgestemd op onze maatschappelijke omgeving, en past bij wat daar nodig is.

Wanneer alle collega's hun scan hebben ingevuld, ontstaat er een 'spinnenweb' met een grafische weergave van de scores. Dit maakt inzichtelijk waar op jouw school de focus op gelegd zou kunnen worden.

